

YEREL HABERLERİN İNTERNET ORTAMINDA GÖRÜNÜMLERİ
-DENİZLİ, ESKİŞEHİR VE ERZURUM ÖRNEKLEMİNDE BİR DEĞERLENDİRME-
Halil İbrahim Gürcan* - Fatih Bayram**

ÖZET

İletişim olgusunun gündün güne daha fazla önem kazanması, iletişim araçlarının gelişiminde de yeni açılımlar sağlamıştır. Son zamanların bilgi ve haber paylaşmada öne çıkan iletişim aracı İnternet, yerel haberlere ulaşmada da giderek etkinlik kazanmaktadır. Yerel basın kuruluşlarının da İnternete girmesiyle coğrafi sınırlılıklar olmadan, insanların kültürel yakınlık duyduğu yerel haberlere dünyanın her yerinden ulaşması mümkün olmuştur.

Ulusal basın kuruluşları, İnternet üzerinden yaptıkları yayınlarında konuya daha profesyonel ve etkin yaklaşırken, yerel basın kuruluşları daha amatör veya taşeron uygulamalardan destek aldıkları görülmektedir. Web sitelerinin tasarımından sitede yer alan haberlerin içerik ve yazımına kadar ortaya çıkan farklılıklar okuyucuyu etkileyen unsurlar olarak görülmektedir.

Bu çalışmada, yerel düzeyde haber veren sitelerin Denizli, Eskişehir ve Erzurum ölçeğinde biçim ve içerik yönünden analizi yapılmaktadır. Haber sitelerinin web sayfaları "site değerlendirme" formuyla değerlendirilmekte ve böylece yerel basının İnternetteki çabaları ortaya konulmaktadır. Anahtar sözcükler: Yerel Haber, İnternet Gazeteciliği, Online Haber.

ABSTRACT

Communication has becoming more important day by day, so mass media has gained new dimensions. İnternet is spreading to share news and information. Also, İnternet has gained efficiency to reach local news. Local newspapers are publishing their news via İnternet. So, there are no geographical borders and cultural differences. People has been reaching any news from anywhere anywhere via İnternet.

National newspapers' web sites are more professional and effective than the local newspapers. Online newspapers' readers are affected web sites' design, news contents and news writing.

This article investigate local news web sites' style (design) and content sample of Eskişehir, Denizli and Erzurum. Web sites were evaluated with "web site assessment form". So, local news web sites' efforts are exhibited in the online environment.

Keywords: Local News, İnternet Newspapers, Online News.

GİRİŞ

Yüzyılın önemli buluşlarından biri sayılan İnternet, günlük yaşamın rutininde birçok yeni gelişmelere yol açmıştır. Bu gelişmelerden önemli birisi ise, İnternetin bir haber alma aracı olarak kitle iletişim araçlarından birisi olarak görülmesidir. Coğrafi ve kültürel sınırları ortadan kaldırarak ilgi duyulan ve erişim sınırlılığı olmayan, her habere ulaşmayı olanaklı kılan İnternet, yaşanan çevreye ilişkin yerel haberleri edinmede de kullanılmaktadır.

Bir bilgisayar, telefon hattı ve modemi olan herkesin küçük ücretler karşılığında bilgi ve habere ulaşması olanaklıdır. Bunun yanında haber değerleri arasında önemli bir yeri olan "yakınlık" ve "zamanlılık" kavramları İnterne-

tin ortaya çıkmasıyla dönüşüme uğramıştır. Bu durum yerel haberlerin web üzerinden okuyucuya ulaştırılmasında kolaylıklar sağlarken, yerel haberlerin okuyucuya ulaştırılması noktasında yeni ve etkili bir mecranın ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Ulusal basın kuruluşlarının genellikle İstanbul merkezli haberlere kaynaklık yapmasından dolayı, yerel haberler ulusal gazetelerde sınırlı oranda yer almaktadır. Türkiye'deki medya yapılanması içinde yerel medyanın kaynak, eleman ve teknik sınırlılıklar gibi sorunlar yaşaması nedeniyle yerel haberlere ilişkin olarak bir boşluk oluşmaktadır. Bu bağlamda İnternetin kullanılabilmesi kamuoyu oluşumu açısından önem taşıyan haber ve bilgiye erişimi sağlayabilmektedir. İnternet gazeteciliğinin bilinen gazetecilik pratikleriyle aynı doğrultuda

* Prof. Dr. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi

** Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi

işlev görmesi yanında hızlı ve ayrıntılı haber verme üstünlüğünün olması, haber kaynağı olarak İnterneti kullananların sayısında bir artışı beraberinde getirmektedir.

1. İNTERNET GAZETECİLİĞİ

İnternet, bilgisayarlar yoluyla gazetecilikte haberin toplanmasından redaksiyonunun yapılmasına, üretilmesinden dağıtılmasına kadar süreci değiştirmiştir. Haber kaynaklarından haberi oluşturan gazetecileri kadar bir bilgi otoyolu olarak adlandırılan İnternetin etkinliği ortaya çıkmıştır. Bilgi ve haberlerin depolanması ve milyonlarca okuyucuya ulaştırılması, giderek artan bilgi ve mesaj üretiminde İnternet için bir üstünlük olarak görünmektedir (Hiebert ve Gibbons 2000:18).

İnternet gazeteciliğinin diğer kitle iletişim araçlarından farklı olarak öne çıkan bazı üstünlükleri bulunmaktadır. Bunlar arasında İnternetin altyapısına bağlı olarak hızlı haber verebilme olanağının bulunması, haberle ilgili ayrıntılara yer sorunu olmadan yer verilebilmesi, habere ilişkin ses, resim, grafik, görüntü gibi unsurların verilmesi sayılmaktadır. Tüm bu unsurlar haberin anlaşılmasını ve ayrıntılarını anlamayı kolaylaştırırken, okuyucunun fikir ve önerilerini haberi yapan gazeteciye ya da yayın kurumuna iletebilmesi yönüyle bir etkileşim ortamı yaratmaktadır. Web üzerinden verilen haberlerde yayıncı ve okuyucu arasında bir etkileşimden söz etmek mümkündür. Ayrıca, e-posta yoluyla okuyucudan geri bildirim almak, online sohbet odalarında okuyucunun diğer okuyucularla tartışması; canlı olarak röportaj yapılabilmesi, İnternet gazeteciliğinde etkileşimi sağlayan uygulamalardan bazılarıdır (Folkerts ve Lacy 2004:53). Bunun yanında haberlerin arşivlenmesi amacıyla kaydedilebilmesi, haberlerin doğrulanması için başka kaynaklardan da araştırılabilmesi İnternet gazeteciliği için önemli olgulardır. Web tasarımının etkinliği artırması yanında web sayfasında yer alan alışveriş linkleri ve şehire ilişkin bilgilerin de haber sitelerinde yer alması İnternet için çekicilik sağlamaktadır.

Gerek geleneksel formatta basılı olarak yayın yapan gazetelerin kendi web sayfaları, gerekse doğrudan online olarak yayın yapan haber siteleri, haberlerini güncelleyebilme olanağına

sahiptirler. 7 gün 24 saat istenildiği anda ulaşılabilen İnternet haberleri, bu bakımdan giderek daha fazla kullanıcıya, okuyucuya ulaşabilme potansiyelini taşımaktadır (Pavlik ve McIntosh 2004:330). Gazeteciliğin haber toplamadan haber yayımına (dağıtım) kadar tüm süreçte İnternetin kullanılabilmesi, İnternetin diğer geleneksel kitle iletişim araçlarından farklı olarak yeni bir iletişim mecrası olduğunu ortaya koymaktadır.

Günden güne giderek artan sayıda haber ve mesajın üretilmesi, ortaya çıkması, sınırlı sayıda sayfası bulunan geleneksel gazetede belirli sayıda haberin sayfalarda yer almasını zorunlu kılmaktadır. Bu durumu zorunlu kılan bir başka gelişme, gazete kuruluşunun ekonomik olarak devamlılığını sağlamada önem taşıyan reklamlara yayımda öncelik tanınmasıdır. Bu bağlamda, haberlerini yer sorunu olmadan menü sistemiyle sınıflandırarak yayınlayabilen İnternet gazeteciliği üstünlük sağlamaktadır. Okuyucu, ilgi duyduğu haberleri okuma olanağına sahip olmaktadır.

İnterneti haber almada kullanan okuyucuların ekranda çok zaman kaybetmemek için haberleri hızlıca okuma ya da göz atma eğilimi içinde olması nedeniyle, gazeteciler haberlerini kısa, özlü ve çabuk okunabilir şekilde web sayfalarına aktarmaktadırlar. Bu haber yazım türü “ters piramit kuralı” olarak adlandırılmaktadır (Gürçan 1999:119). En önemliden en az önemliye doğru giden sıralama içinde haberler web sayfasında yer alırken, haberler kendi içinde de spotlar başta olmak üzere haberi özetleyerek anlatan ifadeler ilk okumada haberin algılanmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.

Basılı gazetenin online olarak web ortamına aktarılması noktasında uygulamalara bakıldığında başlangıçta basılı gazetenin aynı şekilde web sayfalarına aktarıldığı; ancak, zamanla İnternetin kendine özgü bir iletişim mecrası olması nedeniyle haberi okuyucuya iletmede yeni uygulamalar ortaya çıktığı görülmektedir. Haberin başlangıçta özet olarak verilmesinin yanında haberin bütün yönlerini kapsayan linklerin verilmesi, haberin taraflarının görüşlerinin verilmesi, başka bir deyişle; okuyucunun tam anlamıyla haberin içine çekilmesi ve okuyucunun merakının tatmin edilmesi söz konusudur (Tokgöz 2003:81-82). Basılı gazetelerin

haber vermede sorunlar yaşadığı yer ayırma konusunda İnternetin çözüm olarak görülmesi, bu mecranın kullanımını ve yaygınlığını artıracak gibi görülmektedir.

2. SORUN VE AMAÇ

Bu çalışmada; online olarak yayın yapan haber sitelerinin hangi özelliklere sahip olduğu sorunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda örnekleme bağlı olarak seçilen ve yerel haber yayını yapan web sitelerinin ana sayfaları biçim ve içerik olarak karşılaştırılmıştır. Dolayısıyla örnekleme kapsamında seçilen web sayfaları değerlendirilmiş ve aralarındaki farklılıklar tablolar yoluyla ortaya konmuştur.

Ele alınan web sitelerinin a) siteye ulaşılabilirlik b) genel görünüş c) kullanım kolaylığı d) içerik [yetkinlik, doğruluk, yansızlık, kapsam, güncellik, haber yazım kuralları ve dil kullanımı] e) teknik özellikler f) kurumsal bilgiler g) etkileşimlilik bakımından gösterdiği özellikler araştırmanın amacı kapsamındadır. Bu amaçlar başlığı altında oluşturulan “değerlendirme kriterleri formu”yla incelemeye konu edilen sitelerin özellikleri ortaya konmuştur.

3. ÖRNEKLEM

Örnekleme olarak Eskişehir, Erzurum ve Denizli illerine yönelik online haber yayını yapan siteler seçilmiştir. Örnekleme dahil edilen toplam 16 site farklı özellikler gösterebilmektedir. Bunlar içinde günlük, haftalık, onbeş günlük basılı olarak haber veren gazetelerin web sayfaları bulunması yanında, sadece web üzerinden yayın yapan haber portalları da bulunmaktadır.

Örnekleme kapsamında Eskişehir’den 6 adet haber veren site (bunların yalnız ikisi günlük basılı gazete formatında); Erzurum’dan 4 adet haber veren site (3 gazete günlük basılı gazete formatında); Denizli’den ise 6 adet haber veren site (1 haftalık, 1 onbeş günlük basılı gazete formatında) ele alınmıştır. Ele alınan 16 siteden 7 tanesinin basılı versiyonu da bulunmaktadır. Örnekleme dahil olan web siteleri illere göre şunlardır:

Eskişehir:

1) www.kenthaber.com/eskisehir (İnternet haber portalı)

2) www.eshaber.net (İnternet haber portalı)

3) www.sakaryagazetesi.com.tr (Günlük basılı gazete)

4) www.eskisehir.net (Genel portal)

5) www.istikbalgazetesi.com (Günlük basılı gazete)

6) www.eskisehirliyiz.biz (Genel Portal)

Erzurum:

1) www.ufuk2000gazetesi.com (Günlük basılı gazete)

2) www.erzurumgazetesi.com.tr (Günlük basılı gazete)

3) www.palandokengazetesi.net (Günlük basılı gazete)

4)www.kenthaber.com/Erzurum (İnternet haber portalı)

Denizli:

1) www.kenthaber.com/denizli (İnternet haber portalı)

2) www.denizlili.net (Onbeş günlük basılı gazete)

3) www.angelfire.com/ns/denizlihaber (İnternet haber portalı)

4)www.denizlirehberi.net (İnternet haber portalı)

5) www.denizli.net (İnternet haber portalı)

6) www.metropolgazetesi.com (Haftalık basılı gazete)

4. YÖNTEM

Çalışma varolan bir durumu ortaya koymaya yönelik olarak niceliksel betimleme yöntemiyle tasarlanmıştır. Araştırmanın uygulanmasında içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Ele alınan haber sitelerinin biçim ve içeriklerinin değerlendirilmesini sağlayan “değerlendirme kriterleri formu” araştırmanın uygulama bölümünü oluşturmaktadır. 12 Ağustos 2004 tarihinde Eskişehir’e ilişkin web sayfaları; 13 Ağustos 2004 tarihinde ise Denizli ve Erzurum’a ilişkin web sayfaları “değerlendirme kriterleri formu” ile değerlendirilmiştir. Ele alınan web sayfaları üzerinden ulaşılan bulgularda web sitesinin ana sayfası değerlendirme kapsamında ele alınmıştır. Araştırma sürecinde web üzerinden ulaşılamayan siteler çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

5. BULGULAR VE YORUM

Değerlendirme kriterleri formunda bulunan 7 ana başlığın altında sitenin görünümünden içeriğine birtakım özelliklerin değerlendirilebilmesi için toplam 84 maddelik bir tablo (Tablo 1.) yer almaktadır. Aşağıda verilen bu tabloda, Eskişehir, Erzurum ve Denizli illerine ilişkin web sitelerinin özellikleri toplam değerler halinde verilmektedir. Bulgulara genel olarak bakıldığında incelenen web sitelerinin ulaşıla-

bilirlik olarak herhangi bir sorunu olmadığı (bu durum kullanıcının bilgisayar ve ISP -Internet Service Provider- ile doğrudan ilgili olarak değişebilir) gözlenmiştir. İncelenen sitelerin genel görünüşü konusunda da çok fazla sorun gözlenmemiştir. Bu noktada sitelerin hepsinin zemin renginin beyaz olduğu görülmüştür. 16 siteden 12'sinde mesaj panosu-forum ve anket gibi özelliklerin olmadığı, 11 sitede ziyaretçi sayacı olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 1. Eskişehir, Denizli ve Erzurum illerinde online olarak yerel haber veren sitelerin özellikleri toplamalarını gösteren tablo (Değerlendirme Kriterleri Formu)

İşaretler: + var, evet x yok, hayır	ESKİŞEHİR		DENİZLİ		ERZURUM		Toplam	
İncelenen web sitesi sayısı:	6 site		6 site		4 site		16 site	
1. SİTEYE ULAŞILABİLİRLİK								
Siteye erişim rahatlığı	6+		6+		4+		16+	
Sitenin yüklenme süresi	3-4 sn		3-4 sn		3-4 sn		3-4 sn	
Site haritası	6x		6x		4x		16x	
2. GENEL GÖRÜNÜŞ								
Ana sayfanın genel görünüşü	6+		6+		3+	1x	15+	1x
Ana sayfanın kullanım rahatlığı	6+		3+	3x	3+	1x	12+	4x
Sayfalarda renk kullanımı	4+	2x	5+	1x	3+	1x	12+	4x
Zemin rengi	6 beyaz		6 beyaz		4 beyaz		16 beyaz	
Sayfalar arası uyum	5+	1x	3+	3x	4+		12+	4x
Türkçe karakter desteği	6+		5+	1x	4+		15+	1x
Sayfa uzunluğu	5+	1x	6+		4+		15+	1x
Sayfa kenar boşlukları	5+	1x	2+	4x	2+	2x	9+	7x
Haberlerde fotoğraf kullanımı	5+	1x	4+	2x	1+	3x	10+	6x
Sayfadaki butonların işlevliliği	5+	1x	4+	2x	4+		13+	3x
Mesaj panosu / forum / anket	1+	5x	3+	3x	4x		4+	12x
Sayfalarda ikon ve banner yoğunluğu	5+	1x	4+	2x	4+		13+	3x
Ziyaretçi sayacı	4+	2x	1+	5x	4x		5+	11x

Toplam 16 sitenin içeriklerine bakıldığında genel olarak yetkinlik, doğruluk, yansızlık ve haber yazım kuralları ve dil kullanımı noktalarında sorunlar olmadığı ancak; sitelerin kapsam ve güncellik noktasında etkin olmadığı görülmüştür. Bir başka önemli nokta ise incelenen sitelerin teknik özellikleri konusunda önemli eksikliklerin görülmesidir. Örneğin, haberleri masa üstüne indirme özelliği, sıkça sorulan sorular sayfaları 16 sitede de bulunmamaktadır. İnternetin yoğun olarak bir teknoloji kullanımını gerektirdiği düşünülürse, bu mecraanın bünyesinde barındırdığı teknik olanakların kullanılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda, İnternetin etkileşimliliğe olanak sağlayan yapıda olması ve bu etkileşimliliği sağlayan birtakım uygulamaların kullanılması olanaklıdır. Ancak, incelenen 16 web sitesinden yalnızca 2'sinde okuyucu için forum köşesi bulunması, yazarlara doğrudan mail yoluyla ulaşmayı olanaklı kılan butonu olan site sayısının 1 olması dikkat çekicidir.

Araştırmaya konu edilen toplam 16 sitenin ulaşılabilirlik açısından bir sorunu görülmezken, hiçbir sitenin "site haritası" kullanılmaması ilgi çekicidir. Bu siteler genel görünüş olarak değerlendirildiğinde ise sayfaların kul-

lanım rahatlığı taşıdığı, 16 siteden 12 sitenin sayfalarında renk kullanmadığı, 12 sitede mesaj panosu/forum ve anket gibi bölümün olmadığı görülmektedir. 13 site sayfalarında banner ve ikon kullanırken, 11 sitenin ziyaretçi sayacı olmadığı görülmektedir. 16 siteden 10 sitenin haberlerinde fotoğraf kullandığı, 9 sitenin sayfanın her iki tarafında da boşluk bıraktığı görülmektedir. Tablo 1. de ayrıntılı olarak verilen genel görünüş maddeleri değerlendirildiğinde genel olarak sitelerin görünümlerinin rahatsız edici olmadığı sonucuna varılmaktadır.

Toplam 16 sitenin **kullanım kolaylıklarına** bakıldığında, 16 siteden 14 sitenin font kullanımını ve rahat okunabilirliğe sahip olduğu ancak, 11 sitenin ana sayfadan haberlere ulaşmada sıkıntı yaşadığı; 8 sitenin site içi arama özelliğine sahip olmadığı gözlenmiştir. Sitelerin hiçbirinde dil seçim olanağı bulunmazken yalnızca 10 sitede arşiv ve arşive ulaşma olanağı görülmektedir. Kelime, tarih ve haber olarak arama yapabilen 6 site bulunmaktadır. Dolayısıyla toplam 16 web sitesinin rahat okunabilirlikleri dışında kullanım kolaylıklarının geliştirilmesi gerekliliği vardır.

3. KULLANIM KOLAYLIĞI								
Font kullanımı ve rahat okunabilirlik	6+		4+	2x	4+		14+	2x
Ana sayfadan haberlere ulaşmada sıkıntı var mı?	1+	5x	3+	3x	1+	3x	5+	11x
Sayfalar arası geçiş-bağlantı	5+	1x	4+	2x	4+		13+	3x
Site içi arama	3+	3x	4+	2x	1+	3x	8+	8x
Arşiv/arşive ulaşım imkanı	2+	4x	3+	3x	1+	3x	6+	10x
Kelime, tarih, haber olarak arama yapabiliyor mu?	2+	4x	3+	3x	1+	3x	6+	10x
Sayfadan çıktı alma imkanı	2+	4x	1+	5x	1+	3x	4+	12x
Dil seçim olanağı	6x		6x		4x		16x	
4. İÇERİK								
A. YETKİNLİK								
Sayfanın içeriğinden sorumlu olan kişi belli mi?	1+	5x	2+	4x	2+	2x	5+	11x
Haber sitesinin amaçlarının/yayın politikasının tanımlandığı bir sayfa var mı?	6x		6x		4x		16x	
Sayfalar amaca/yayın politikasına uygun mu?	6x		6x		4x		16x	
Haber sitesinin meşruluğunu (gerek ticari gerekse hukuki) gösterecek ibare mevcut mu? (posta adresi ve telefon gibi)	5+	1x	3+	3x	4+		12+	4x
Haber sitesinin başka bir yayın şekli var mı? (Gazete, dergi, radyo, tv gibi)	2+	4x	2+	4x	3+	1x	7+	9x
Sitenin yapımı taşeron uygulama mı?	3+	3x	2+	4x	2+	2x	7+	9x
Gündem anlık takip ediliyor mu?	6x		6x		4x		16x	
Haber yoğunluğu (adet)	ort. 10		ort. 12		ort. 9		ort. 10	
Haber özetlerini tek sayfada görebilme	6+		4+	2x	3+	1x	13+	3x
Haberlerin türlerine göre gruplandırılması	1+	5x	1+	5x	3+	1x	5+	11x
Sitede kişisel yazıların yazarları belirtilmiş mi?	2+	4x	4+	2x	4+		10+	6x

İncelenen toplam 16 sitenin **içerik** özelliklerine bakıldığında içeriğin şu başlıklar altında değerlendirildiği görülmektedir: **yetkinlik, doğruluk, yansızlık, kapsam, güncellik, haber yazım kuralları ve dil kullanımı. Yetkinlik** konusunda incelenen web sitelerinin 11 tanesinde sayfanın içeriğinden sorumlu olan kişinin belli olmadığı görülmektedir. Bunun yanında haber sitesinin meşruluğunu gösteren posta adresi ve telefon gibi bilgiler olan site sayısı 12 tanedir. Ele alınan haber sitelerinden 7 tanesi-

nin basılı versiyonu bulunurken 9 tanesi online olarak yayın yapmaktadır. Yetkinlik konusunda göze çarpan bir başka uygulama ise 16 siteden 9 tanesi taşeron uygulama ile sitelerini yapmaktadır. İncelenen 16 sitenin tamamı gündemi anlık olarak takip etmemektedir. Yayınlanan haber sayısı ortalaması ise 10 haber olarak görülmektedir. Haber özetlerinin tek sayfada görülebildiği site sayısı 13; haberleri türlerine göre gruplandıran site sayısı ise sadece 5 olarak görülmektedir.

B. DOĞRULUK								
Haber kaynaklarının belirtilmesi	2+	4x	2+	4x	1+	3x	5+	11x
Haber birincil kaynaklardan mı alınıyor?	2+	4x	4+	2x	3+	1x	9+	7x
Haber başka kaynaklardan doğrulanabilir özellikte mi?	6+		3+	3x	4+		13+	3x
Haberlerin editöryel işlemden geçmiş izlenimi var mı?	6+		5+	1x	4+		15+	1x
Haber, gramer, hece ve yazım hatalarından arındırılmış mı?	6+		6+		4+		16+	
Yazarların uzmanlığı ve konuya yetkinliği	5+	1x	4+	2x	4+		13+	3x
C. YANSIZLIK								
Ana sayfada reklam kullanım yoğunluğu (sayısal adet)	ort. 4		ort. 2		ort. 1		ort. 1	
Haberin içeriği, reklam ve yorum yazılarından kolaylıkla ayrılabilir mi?	6+		5+	1x	4+		15+	1x
Yorum yazıları açık olarak gösterilmiş mi?	4+	2x	4+	2x	4+		12+	4x
D. KAPSAM								
Haber kaynaklarına ilişkin sayfalara bağlantı var mı?	2+	4x	6x		1+	3x	3+	13x
Site, basılı gazetenin versiyonu ise benzeşik mi ayrı mı?	2+	4x	2+	4x	3+	1x	7+	9x
Özel-araştırma dosyalarına yer verme	1+	5x	2+	4x	1+	3x	4+	12x
Haber dışı konulara yer verme	5+	1x	3+	3x	1+	3x	9+	7x
Anket, test vb. okur katılımına yönelik olanaklar	1+	5x	3+	3x	4x		4+	12x
Hobi, oyun, e-ticaret vb. bölümler var mı?	2+	4x	1+	5x	4x		3+	13x

İncelenen web sitelerinin içeriğini oluşturan bir başka öge **doğruluk**dur. 16 siteden 11 tanesi haber kaynaklarını belirtmemiştir. Bu duruma bağlı olarak 9 sitenin haberlerini birincil kaynaklardan aldığı görülmektedir. 15 sitenin

haberlerinin editöryel işlemden geçtiği; 16 sitenin gramer, hece ve yazım hatalarından arındırılmış olduğu görülmektedir.

İçerik kapsamında değerlendirilen bir başka öge **yansızlıktır**. 16 siteden 12 sitede yorum

yazarlarının açık olarak gösterildiği; 15 sitede haberin içeriğinin reklam ve yorum yazılarından kolaylıkla ayrılabilirdiği görülmektedir. Ana sayfada reklam kullanım yoğunluğu ise ortalama 1 reklam olarak görülmektedir.

İçeriği oluşturan bir diğer öge **kapsam**dır. Araştırmaya konu olan 16 siteden 13 sitede haber kaynaklarına ilişkin sayfalara bağlantı

bulunmamaktadır. Özel araştırma dosyalarına yer veren site sayısı ise sadece 4 olarak görülmektedir. Haber dışı konulara da yer veren site sayısı ise 9'dur. Okur katılımını sağlayan uygulamalar olarak görülen anket, test gibi uygulamalar ise 4 sitede görülmektedir. Hobi, oyun, e-ticaret gibi bölümleri olan site sayısı ise yalnızca 3'tür.

E. GÜNCELLEK									
Haberler ne kadar süreyle güncelleniyor?	4 günlük		2 günlük		1 günlük		7 günlük		
	2 belirsiz		1 haftalık		1 haftalık		2 haftalık		
			3 belirsiz		2 belirsiz		7 belirsiz		
Sitenin son güncelleme bilgisi	6x		6x		4x		16x		
Günlük haberler veriliyor mu?	5+	1x	2+	4x	2+	2x	9+	7x	
Anlık (son dakika) haberler veriliyor mu?	6x		6x		4x		16x		
F. HABER YAZIM KURALLARI VE DİL KULLANIMI									
Haberler, yazım kurallarına uygun yazılmış mı?	6+		6+		4+		16+		
Haberlerin yapısı doğru ve açık anlamaya uygun mu?	6+		6+		4+		16+		
Gramer kullanımı doğru mu?	6+		6+		4+		16+		
Noktalama işaretleri doğru mu?	6+		6+		4+		16+		
İmla hataları var mı?	3+	3x	1+	5x	3+	1x	7+	9x	
Uzun ve eksik paragraflar var mı?	2+	4x	1+	5x	4x		3+	13x	
Haber tüm detayları ile veriliyor mu?	5+	1x	4+	2x	4+		13+	3x	
Haber, Başlık-Spot (haber özeti)-haber metni olarak verilmiş mi?	5+	1x	5+	1x	4+		14+	2x	

Güncellik konusunda ise online sitelerde çok temel bir bilgi olan sitenin son güncelleme bilgisi, incelenen 16 sitede de bulunmamaktadır. Bu duruma bağlı olarak günlük haber veren site sayısı 9'dur. Haberlerin ne kadar süreyle güncellendiği noktasında 16 sitenin 7 tanesi belirsiz olarak görülürken, 7 tanesi günlük olarak, 2 tanesi ise haftalık olarak güncellediği ortaya çıkmıştır. Yerel haberleri konu edinen bu araştırmada ele alınan 16 sitenin tamamında anlık (son dakika) haberlerinin yer almadığı dolayısıyla güncellik konusunda bu sitelerin etkin olarak kullanılmadığı görülmektedir.

İçeriği oluşturan önemli bir madde, **haber yazım kuralları ve dil kullanımı**dır. Genel olarak haberlerin yazım kurallarına uygun yazıldığı, haberlerin yapısının doğru ve açık anlamaya uygun olduğu, gramer kullanımının doğru olduğu ve noktalama işaretlerinin doğru olduğu söylenebilir. 16 siteden 14'ü haberi, başlık-spot-haber metni olarak vermekte; 13 site ise haberi tüm detayları ile vermektedir. Yazım kuralları ve gramer kullanımının genel olarak sorunsuz olmasına karşın, 16 siteden 7 tanesinde imla hataları bulunmaktadır.

5. TEKNİK ÖZELLİKLER								
Bütün linklerin çalışması	5+	1x	4+	2x	3+	1x	12+	4x
Bağlantıları yeni pencerede açma	3+	3x	6x		4x		3+	13x
Ana sayfaya dönüş kolaylığı	6+		6+		4+		16+	
Ekran çözünürlüğü bilgisi	2+	4x	1+	5x	4x		3+	13x
Geri bildirim (feedback) butonu ve işlevselliği	2+	4x	6x		4x		2+	14x
Yazıcı çıktısı alabilme butonu	1+	5x	1+	5x	1+	3x	3+	13x
Haberleri bir başkasına gönderme butonu	2+	4x	2+	4x	1+	3x	5+	11x
Sık kullanılanlara ekleme butonu	2+	4x	3+	3x	1+	3x	6+	10x
Sıkça sorulan sorular sayfası	6x		6x		4x		16x	
Haberleri masa üstüne indirme özelliği	6x		6x		4x		16x	
Giriş sayfası yapma butonu	2+	4x	3+	3x	1+	3x	6+	10x
Yararlı site linklerine yer verme	3+	3x	2+	4x	2+	2x	7+	9x
Haberleri sitene ekle butonu	6x		6x		4x		16x	
6. KURUMSAL BİLGİLER								
Künye	2+	4x	4+	2x	4+		10+	6x
Sitenin telif bilgileri	3+	3x	3+	3x	1+	3x	7+	9x
Kullanıcılar için iletişim amaçlı e-mail, adres ve telefon var mı?	4+	2x	3+	3x	4+		11+	5x
7. ETKİLEŞİMLİLİK								
Editöre doğrudan mail	6x		2+	4x	1+	3x	3+	13x
Yazarlara doğrudan mail	6x		1+	5x	4x		1+	15x
Chat (sohbet) odası	1+	5x	6x		4x		1+	15x
Okuyucuyu inceleyen araştırma/istatistik havuzu var mı?	1+	5x	6x		4x		1+	15x
Okuyucu için forum köşesi	1+	5x	1+	5x	4x		2+	14x

İncelenen sitelerin **teknik özelliklerine** bakıldığında ise en önemli olarak ortaya çıkan nokta, 16 sitede de sıkça sorulan sayfası, haberleri masa üstüne indirme özelliği, haberleri sitene ekle butonlarının olmamasıdır. Web sayfaları için dezavantaj olarak değerlendirilebilecek bir başka nokta ise, bağlantıları yeni sayfada açan yalnızca 3 sitenin olması, haberi bir başkasına gönderme butonu olan 5 sitenin olmasıdır. Yararlı linklere yer veren site sayısı 7; sık kullanılanlara ekleme butonu olan site sayısı ise 6'dır. Haberi bir başkasına gönderme butonu olan site sayısı ise 5 olarak görülmektedir. Tüm bu bilgilerden yola çıkılarak ulaşılan yorum; İnternetin teknolojiyle doğrudan bağlantılı olan bir mecra olduğu düşünülerek, incelenen web sitelerinin etkin bir biçimde İnterneti kullanmadığı söylenebilir.

İnternet hukuku kavramıyla bağlantılı olarak ortaya çıkan etik tartışmalarında, web sitelerinin sorumluluk taşımaları ve bu sorumluluğu taşıyanların kimler olduğunun bilinmesi önem taşımaktadır. Bu bağlamda web sitelerinin **kurumsal bilgileri** öne çıkmaktadır. İncelenen 16 web sitesinden 10 tanesinin künyesinin olduğu; 7 sitenin ise sitenin telif bilgilerine yer verdiği görülmektedir. Kullanıcılar için siteden kaynaklanan sorunların çözülmesi ve okurların bir muhatap bulabilmesi noktasında kullanıcılar için iletişim amaçlı e-mail, adres ve telefon bilgilerinin sitede yer alması gereklidir. 16 siteden 11 tanesinin iletişim amaçlı bilgilere yer verdiği görülmektedir.

Değerlendirme kriterleri formunda yer alan son madde **etkileşimlilik** konusudur. İnternetin bir

anlamda önemi ve felsefesini oluşturan etkileşimlilik noktasında editöre doğrudan mail olanağı sağlayan yalnızca 3 site bulunmaktadır. Yazarlarına doğrudan mail olanağı olan 1 site; chat (sohbet) odası olan 1 site; okuyucuyu inceleyen araştırma ve istatistik havuzu olan ise yine 1 site bulunmaktadır. Okuyucu için forum köşesi olan 2 site bulunmaktadır. Dolayısıyla okuyucunun aktif katılımı yerine tek taraflı bir iletişim akışının olduğu görülmektedir. Tüm bu bilgilerden, incelenen 16 web sitesinin etkileşimlilik konusunda işlev görebilecek bölümlere yer vermediği ortaya çıkmaktadır.

Tüm bu noktalar genel olarak özetlendiğinde, öne çıkan bulgular şöyle sıralanabilir:

- İncelenen toplam 16 web sitesinin hepsi **siteye erişim rahatlığı** taşımaktadır.
- Toplam 16 sitenin de **yüklenme süresi** 3-4 saniye olarak görülmektedir. (Bu durum, Anadolu Üniversitesi İnternet altyapısı ve araştırmada kullanılan bilgisayarın özellikleriyle yakından ilgilidir.)
- İncelenen toplam 16 sitede de **site haritası** bulunmamaktadır.
- 16 sitenin de **zemin rengi** olarak beyazı kullandığı görülmektedir.
- 16 sitenin de **dil seçim olanağı** olmadığı, sitelerin hepsinin Türkçe kullandığı görülmektedir.
- İncelenen sitelerin hepsinde de, **haber sitesinin amaçlarının/yayın politikasının tanımlandığı bir sayfa** yer almamaktadır.
- Toplam 16 sitede de **gündemin anlık olarak takip edilmediği**, dolayısıyla sayfa güncellemelerinin de en az günden güne yapıldığı görülmektedir.
- Sitelerin hepsinde haberlerin **gramer ve yazım hatalarından arındırıldığı**, haberlerin yazım kurallarına uygun olarak yazıldığı görülmektedir.
- İncelenen 16 sitede **sıkça sorulan sayfası** bölümü bulunmamaktadır.
- 16 sitenin tamamında haberlerin **yazım kurallarına** uygun yazıldığı, haberlerin yapısının anlaşılmaya uygun olduğu, **gramer kuralları ve noktalama işaretlerine** uyulduğu görülmektedir.

SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

İnternetin, gerek altyapı gerekse içerik olarak giderek gelişmesi, çeşitlenmesi nedeniyle kullanımının zamanla artacağını söylemek mümkündür. Bu noktada insanlar için haber alma ve bilgiye ulaşmada online yayın yapan hem gazeteler hem de haber siteleri okuyucularına güvenilir haberler vermek durumundadırlar. Dolayısıyla yalnızca teknik özellikleriyle değil, içeriğiyle, görünümüyle, etkileşime olanak tanıyan uygulamalarıyla web sitelerinin geliştirilmesi bir gerekliliktir.

Eskişehir, Erzurum ve Denizli illerinden alınan toplam 16 yerel haber veren site üzerinde yapılan bu araştırmada genel olarak sitelere ulaşılabilirlik, genel görünüş, kullanım kolaylığı ve içerik konusunda sitelerin etkin kullanımı görülmüşken, sitelerin teknik özellikleri, bu özelliklerin kullanımı ve etkileşimlilik konularında İnternete özgü uygulamaların etkin ve verimli olarak kullanılmadığı gözlenmiştir. Örneğin editöre doğrudan mail olanağı sunan site sayısı yalnızca 3; bağlantıları yeni pencerede açan site sayısı 3; yararlı site linklerine yer veren site sayısı ise 7 olarak gözlenmiştir.

Haber siteleri üzerinde yapılan bu araştırmada gündemi anlık olarak takip eden, son dakika haberleri veren hiçbir site bulunmamaktadır. Haberlerinde fotoğraf kullanan 10 site bulunurken, özel araştırma dosyalarına yer veren site sayısı 4 olarak belirlenmiştir. Anket, test gibi okur katılımına olanak sağlayan uygulamalara sayfasında yer veren site sayısı ise 4 olarak gözlenmektedir.

Haber yazım kurallarına uygun olarak haber yapılması, gramer ve noktalama işaretlerinin kullanımı konusunda incelenen sitelerin tamamında bir titizlik görülmekte, haberleri tüm detayları ile verme eğilimi gözlenmektedir. Dolayısıyla gazeteciliğin gerektirdiği şekilde bir haber üretiminden söz etmek olanaklıdır ancak, İnternet gibi bir mecranın etkin ve verimli kullanımı noktasında eksiklikler görülmektedir.

Araştırmada örneklem olarak ele alınan 16 siteden 7 tanesinin sitenin yapısını taşıyan uygulamalarla gerçekleştirdiği görülmektedir.

Öte yandan örneklem olarak alınan Denizli, Eskişehir ve Erzurum illerinde basılı olarak çıkan gazete sayısı oldukça fazla olmasına rağmen, bu gazetelerden ancak birkaçı İnternet üzerinde yer almaktadır.

Tüm bu noktalardan sonra gerek basılı olarak yerel gazete yayınlayanların gerekse İnternet üzerinden yerel haber veren portal ya da sitelerin, İnterneti daha etkin kullanmak amacıyla teknik bilgisi daha fazla olan webmaster kullanmaları ancak bunun yanında gazetecilik norm ve uygulamaları konusunda da taviz vermemeleri gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Folkerts J ve Lacy S (2004), The Media In Your Life, Pearson Inc., USA.

Gürcan H İ (1999), Sanal Gazetecilik, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Hiebert R E ve Gibbons S J (2000), Exploring Mass Media for a Changing World, Lawrence Erlbaum Associates, USA.

Pavlik J ve McIntosh S (2004), Converging Media, Pearson Inc., USA.

Tokgöz O (2003), Temel Gazetecilik, İmge Yayınları, Ankara.